

STORTINGET

Representantforslag 97 S

(2019–2020)

fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen

Dokument 8:97 S (2019–2020)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Tuva Moflag, Ingvild Kjerkol, Tellef Inge Mørland, Tore Hagebakken, Hege Haukeland Liadal, Nina Sandberg og Øystein Langholm Hansen om digitaliseringsløft for å hindre utenforskap

Til Stortinget

Bakgrunn

I forbindelse med koronakrisen har store deler av det norske samfunnet gått over til digitale arbeidsprosesser og møteplasser nærmest over natta. Skolene har digital undervisning, og ansatte i typiske kontoryrker jobber hjemmefra. Sosiale arrangementer og kulturopplevelser har flyttet over på digitale plattformer. Matvarer og andre innkjøp skjer i enda større grad gjennom nettbaserte løsninger. Dialog med fastleger og andre helserelevante tjenester skjer ved bruk av smarttelefon eller andre elektroniske løsninger.

Norge er i stor grad et digitalisert samfunn, og flertallet av innbyggerne har gode digitale ferdigheter. Likevel er det anslått at et sted mellom 400 000 og 800 000 innbyggere har mangelfulle ferdigheter eller er helt utenfor de digitale arenaene.

200 000 nordmenn har ifølge Skatteetaten reservert seg mot digital kontakt med myndighetene, og Skatteetaten sender fortsatt selvangivelse på papir til 695 000 skattytere.

Pensjonistforbundet peker på at det digitale utenforskapet får store konsekvenser når stadig flere offentlige tjenester blir digitale. Man kan bli avhengig av familiemedlemmer eller oppleve ensomhet hvis man har

lite nettverk. Digital opplæring er viktig for at alle skal ha muligheten til å følge med i samfunnet.

Bredbånd

For å kunne delta i digital undervisning, jobbe hjemmefra, handle eller oppleve digital kultur er tilgang til internett avgjørende. Forslagsstillerne mener at alle skal kunne nyttiggjøre seg de muligheter digitaliseringen gir, og da må man motvirke de store geografiske forskjellene i tilgang til bredbånd. Ifølge tall fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet har 86 pst. av husstandene i tettbygde strøk tilbud om høyhastighets bredbånd eller fiberbredbånd, mens bare 59 pst. av husstandene utenfor tettbebygde strøk har samme tilbud.

Koronakrisen har aktualisert behovet for et taktiskifte i bredbåndsutbyggingen ytterligere, og det er statens ansvar å legge til rette for bredbåndsutbygging i områder som ikke har potensial for bedriftsøkonomisk lønnsomhet.

Velferdsteknologi og digital kommunikasjon med helsetjenesten

Pårørende får en ekstra belastning når dagaktivitetstilbud og andre arenaer som avlaster i hverdagen, er stengt ned. Mangel på velferdsteknologi som GPS-sporing for mennesker med demens kan gjøre perioden med nedstenging enda mer krevende. I tillegg opplever mange pårørende at kontakt og kommunikasjon med sine nære er vanskelig å få til når man ikke kan møtes fysisk. Mange kommuner har gått til innkjøp av nettbrett i sykehjemmene, men dette må ruller ytterligere ut. Dette er også særlig viktig for hjemmeboende eldre.

Uavhengig av koronakrisen kan digitale hjelpemidler bety forskjellen på å kunne bo hjemme eller å måtte flytte på sykehjem, på å være aktiv eller ensom. Digitale

hjelpemidler gir muligheter som kan gjøre livet bedre – for eksempel ved bruk av digitale hjelpemidler som sikrer både selvstendighet og sosial kontakt med andre. En digital senior kan få elektroniske dørlåser, medisineringsstøtte, digitalt tilsyn, videosamtaler og forbedrede varslingsystemer.

I en undersøkelse Seniornett har utført blant sine medlemmer, svarer 52 pst. (mer enn halvparten) at de har mindre kontakt med familien nå etter at koronarestriksjonene ble iverksatt. Når dette forekommer i en medlemsmasse som generelt er noe digital, kan man frykte at situasjonen er enda verre for mange eldre som ikke er på nett. Det er godt kjent at isolasjon og ensomhet kan føre til helsetap, noe som kan få konsekvenser langt ut over tidshorisonen for koronarestriksjonene.

Smittevern hensyn har bidratt til at kontakten med helsetjenestene er redusert og endret. Både fastleger og andre helsetjenester tar i stadig større grad i bruk løsninger for digital kommunikasjon med pasientene, men det er viktig at disse tjenestene bygges ytterligere ut på alle nivåer i helsetjenesten. Det er også variasjon i hvor stor grad pasienter har kompetanse til å nyttiggjøre seg av slike tjenester. Forslagsstillerne mener man må videreutvikle systemer, samtidig som en sikrer tilstrekkelig brukerkompetanse i befolkningen. Man kan ta utgangspunkt i allerede velprøvde system og metoder for e-helsetjenester, som eksempelvis bruk av videokonsultasjoner i psykisk helsevern i Helse Finnmark.

Digital opplæring

Frivillige organisasjoner vil være avgjørende for å få til et digitaliseringsløft for å hindre utenforskap. Organisasjoner som Seniornett, Pensjonistforbundet og lokale frivilligsentraler kan bidra med opplæringsprogrammer for eldre og andre som har behov for det. Det finnes allerede flere gode eksempler på hvordan disse aktørene bidrar i digital opplæring.

Seniornetts lokalforening i Ullensaker holder kurs i bruk av videosamtaleprogrammer på telefon for seniorer. Frivilligsentralen i Ski har i flere år arrangert datakafé, der man kan ta med PC, nettbrett eller mobil og få hjelp fra veiledere, inkludert fra elever på IKT-fag. I Tana har Pensjonistforbundet et samarbeid med lokale elever om å bygge digitalt samarbeid på tvers av generasjonene. Alle disse gode eksemplene kan man bygge videre på, men kapasiteten og omfanget av digital opplæring må økes betraktelig.

Statistisk sentralbyrå utførte i mars en hasteanalyse av den raske økningen i antall permitterte. En gjennomgang gjort av Filter Nyheter viser at det er de med kort utdanning som ble rammet hardest, og at det er de som mangler utdanning ut over grunnskolen eller videregående, som dominerer arbeidsledighetsstatistikken. Videre er det bransjer som butikker, restauranter, hoteller

og frisører som ble hardest rammet. I mange av disse yrkene er det i liten grad bruk av digitale verktøy i arbeids hverdagen. Dette er imidlertid ikke ensbetydende med svake digitale ferdigheter, men dersom man har behov for å øke sin digitale kompetanse bør dette være del av et kompetanseopplegg man kan gjennomføre i permitteringsperioden.

Helsefrivillighet

Innenfor frivillig sektor er det også viktig med rask omstilling og digitalisering av både samhandling, planlegging og gjennomføring av aktiviteter. Selv om skoler og barnehager nå har begynt å åpne igjen, er situasjonen for de over 65 år fortsatt slik at de er i en sårbar gruppe og må nok holde seg lenger hjemme enn resten av samfunnet. Man må derfor finne måter å inkludere dem på som ikke innbefatter å møtes fysisk.

En tilskuddsordning til helsefrivilligheten bør både bidra til organisasjonsomstilling og til innkjøp av teknisk infrastruktur som muliggjør sosiale og kulturelle aktiviteter, samt gjennomføring av digitalt samvær for ordninger som «spisevenn» og «besøksvenn».

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen sette som mål at alle landets husstander og bedrifter skal ha tilfredsstillende bredbåndskapasitet. Regjeringen bes lage en utbyggingsplan og fremme forslag om å øke statens bevilgninger til bredbåndsutbygging for å nå dette målet.
2. Stortinget ber regjeringen trappe opp utrulling av velferdsteknologi i kommunene, herunder innkjøp av nettbrett eller andre løsninger for frivillige organisasjoner som har besøksvennordninger.
3. Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å rulle ut digital kommunikasjon mellom pasient og helsetjeneste, og sørge for nødvendig brukerkompetanse.
4. Stortinget ber regjeringen igangsette opplæringsprogrammer for digital kompetanseheving for eldre og andre som har behov for det, eksempelvis i samarbeid med Pensjonistforbundet, Seniornett og lokale frivilligsentraler.
5. Stortinget ber regjeringen sørge for at permitterte arbeidstakere med lav digital kompetanse får tilgang til kurs og relevant opplæring i permitteringsperioden.

6. Stortinget ber regjeringen opprette en tilskuddsordning for å sikre digital omstilling av helsefrivilligheten, slik at de får på plass digitale verktøy som legger til rette for planlegging og gjennomføring av aktivitet og sosiale nettverk som gir livskvalitet og mestring.

30. april 2020

Tuva Moflag

Ingvild Kjerkol

Tellef Inge Mørland

Tore Hagebakken

Hege Haukeland Liadal

Nina Sandberg

Øystein Langholm Hansen

